

X kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **KOMISJI SPRAW ZAGRANICZNYCH**
(NR 115)
z dnia 2 lipca 2026 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Spraw Zagranicznych (nr 115)

2 lipca 2026 r.

Komisja Spraw Zagranicznych, obradująca pod przewodnictwem posła **Pawła Kowala (KO)**, przewodniczącego Komisji, zrealizowała następujący porządek dzienny:

- pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie uczczenia pamięci ofiar ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na Polakach (druk nr 2646);
- pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie uczczenia pamięci ofiar ludobójstwa dokonanego na Kresach Wschodnich przez nacjonalistów ukraińskich w latach 1939–1947 (druk nr 2653);
- pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie uczczenia 83. rocznicy zbrodni ludobójstwa dokonanej na Polakach przez nacjonalistów ukraińskich (druk nr 2678).

W posiedzeniu udział wzięli: **Michał Giergoń** zastępca dyrektora Departamentu Polityki Rozszerzenia i Sąsiedztwa Wschodniego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, **Marian Staszewski**, **Edyta Płaneta-Siewierska** stali doradcy Komisji.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Marta Artymińska**, **Bartosz Bąk** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych; **Jakub Karczewski**, **Przemysław Sadłoń** – legislatorzy z Biura Legislacyjnego.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Proszę państwa, otwieram posiedzenie Komisji Spraw Zagranicznych.

Na podstawie listy obecności stwierdzam kworum.

Witam panie posłanki i panów posłów oraz pozostałe osoby.

Porządek dzienny dzisiejszego posiedzenia obejmuje: pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie uczczenia pamięci ofiar ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na Polakach (druk nr 2646), pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie uczczenia pamięci ofiar ludobójstwa dokonanego na Kresach Wschodnich przez nacjonalistów ukraińskich w latach 1939–1947 (druk nr 2653) oraz pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie uczczenia 83. rocznicy zbrodni ludobójstwa dokonanej na Polakach przez nacjonalistów ukraińskich (druk nr 2678).

Przypominam, że zgodnie z art. 39 regulaminu Sejmu pierwsze czytanie projektu uchwały obejmuje uzasadnienie projektu przez wnioskodawcę, debatę w sprawie ogólnych zasad projektu oraz pytania posłów i odpowiedzi wnioskodawców.

Proponuję kolejno, według porządku dziennego, przystąpić do uzasadnień projektów, a następnie otworzę debatę wspólną dla trzech projektów. To jest propozycja. Jeśli nie usłyszę sprzeciwu, to uznam, że to zostało przyjęte.

Wyjaśnię, że spotkaliśmy się w gronie prezydium i ustaliliśmy, że podstawą do... Jeszcze nie w tym momencie, tak? Czyli teraz poproszę o uzasadnienia. Informuję tylko od strony proceduralnej, że ustaliliśmy, że... Nie, no mogę to powiedzieć, że finalnie zakładamy, że projektem wiodącym będzie projekt nr 2653, do którego kluby zgłoszą trochę poprawek. Jeżeli pójdziemy w tym kierunku, jak zostało ustalone, to myślę, że jest duża szansa na kompromis i konsensus – tak, żebyśmy mogli to jak najszybciej przegłosować. Proszę też o... Czy pan marszałek w sprawie porządku dziennego?

Poseł Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Tak, tak.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Teraz jest porządkowe. Proszę bardzo. Czy jest pan przeciwko temu, żebyśmy rozpatrywali te projekty?

Poseł Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Panie przewodniczący, chciałem tylko zaznaczyć, że ze względu na to, że Konfederacja nie ma nikogo w prezydium Komisji i nie byliśmy informowani o tych ustaleniach, to trudno jest zająć stanowisko, ponieważ nie znamy prezydialnego projektu. Rozumiem, że na prezydium został wypracowany jakiś wspólny projekt, tak?

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Tak, to znaczy...

Poseł Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Czy dobrze rozumiem?

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Powiedzmy, że zostały wypracowane... Zgodziliśmy się co do poprawek.

Poseł Krzysztof Bosak (Konfederacja):

OK. No to po prostu chciałbym tylko poinformować, że posłowie Konfederacji tych ustaleń prezydium nie znają, ponieważ nie zostało nam to doręczone. Zapoznamy się z tym w trakcie pracy Komisji. Zatem nie protestuję przeciwko zaproponowanemu porządkowi, tylko proszę o uwzględnienie, że co najmniej część posłów nie miała swoich reprezentantów w tych ustaleniach, które były zawierane.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

To się stało dosłownie przed minutą. Proszę sekretariat, żeby przekazać ten nieformalny projekt. Dobra. OK.

Proszę o zabranie głosu posła Tomasza Zielińskiego. Tak, proszę bardzo.

Poseł Radosław Fogiel (PiS):

Dziękuję bardzo.

Panie marszałku, gwoli wyjaśnienia: to nie jest wspólny projekt prezydialny, bo my też mamy do niego uwagi, które będziemy zgłaszać jako poprawki. Prezydium *in gremio* uznało, że po prostu będziemy pracować na bazie jednego druku.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dobra. To się wszystko zgadza. Potwierdzam.

Proszę o zabranie głosu posła Tomasza Zielińskiego. Wiem, że państwo tego nie lubicie, ale zwracam uwagę, że ponieważ wszyscy będą poruszać tę samą tematykę, to żeby wypowiedzi były zwarte. Proszę bardzo.

Poseł Tomasz Zieliński (PiS) – spoza składu Komisji:

Bardzo dziękuję.

Panie przewodniczący, szanowni państwo, mam zaszczyt przedstawić poselski projekt uchwały złożony przez posłów Prawa i Sprawiedliwości w sprawie uczczenia pamięci ofiar ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na Polakach. Ten projekt oczywiście odwołuje się, tak jak każdego roku, symbolicznie do 11 lipca 1943 r., tzw. krwawej niedzieli, kiedy to mordowano polskich obywateli. Ogólnie projekt oddaje hołd i cześć obywatelom II Rzeczypospolitej Polskiej zamordowanym przez Ukraińców, którzy... – wiadomo, historię znamy.

Z uwagi na to, że będą omawiane trzy projekty, które są ogólnie zbliżone do siebie, chciałbym zwrócić uwagę na trzy elementy, na które my jako posłowie Prawa i Sprawiedliwości w swoim projekcie zwracamy uwagę i na których bardzo nam zależy, by znalazły się finalnie w projekcie uchwały, który przyjmie Komisja.

Przede wszystkim chcemy, aby Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zażądał od prezydenta Ukrainy zmiany decyzji dotyczącej nadania ważnej jednostce wojskowej nazwy odwołującej się do tradycji Ukraińskiej Powstańczej Armii, która jest odpowiedzialna za ludobójstwo.

Druga rzecz. Oczekujemy, że Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zaapeluje do władz Ukrainy o pełną współpracę z instytucjami państwa polskiego w zakresie poszukiwania, identyfikacji

oraz ekshumacji ofiar ludobójstwa dokonanego przez Ukraińców na Polakach w okresie II wojny światowej.

I punkt trzeci. Chcemy, aby Sejm został zobowiązany do natychmiastowego podjęcia prac legislacyjnych zmierzających do jak najszybszego przyjęcia rozwiązań prawnych mających na celu, ogólnie mówiąc, zmiany w ustawie o IPN oraz zmiany ustawy – Kodeks karny, która propagowanie banderyzmu uznaje za takie samo przestępstwo jak w przypadku nazizmu czy komunizmu. Przypomnę tylko, że chodzi nam tu o dwa projekty ustaw, z których jeden został złożony jeszcze w grudniu 2024 r. przez posłów Prawa i Sprawiedliwości, dotyczący właśnie zmiany ustawy o Instytucji Pamięci Narodowej i ustawy – Kodeks karny. Ten projekt praktycznie od 21 lutego 2025 r. jest zamrożony w Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka. Drugi projekt to praktycznie bliźniaczy projekt pana prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, który wpłynął 29 września 2025 r. do Sejmu, do łaski marszałkowskiej. Z tego co widzimy z harmonogramu, będzie procedowany – pierwsze czytanie – dopiero jutro, 3 lipca, po głosowaniach.

To są nasze uwagi. Bardzo prosimy, aby Komisja je uwzględniła, ponieważ są to rzeczy niezwykle ważne dla całego narodu polskiego. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Proszę o zabranie głosu posła Tadeusza Samborskiego.

Poseł Tadeusz Samborski (PSL-TD):

Dziękuję bardzo.

Panie przewodniczący, szanowne prezydium, Wysoka Komisjo, nasz projekt jest w pewnym sensie realizacją zobowiązań, jakie wynikają z ustawy, którą przyjęliśmy rok temu. Sejm przyjął ustawę o ustanowieniu Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Ludobójstwa. Praktycznie rzecz biorąc, powtarzamy pewne tezy, które były też zawarte w uzasadnieniu do tamtej ustawy, ale ta właśnie uchwała, którą w tym roku proponujemy, dotyczy 83. rocznicy pogromu ludobójstwa dokonanego na ludności polskiej Kresów Wschodnich.

Tą uchwałą składamy hołd pamięci ofiarom. Podkreślamy w tym momencie, że ok. 90% wszystkich ofiar ludobójstwa stanowili mieszkańcy bezbronnych wsi kresowych, bo taka była wówczas, w tamtych latach rzeczywistość. Tą uchwałą wołamy również z Sejmu o przyspieszenie systemowej ekshumacji i godny pochówek ofiar. Próbowaliśmy nawet wyrazić pogląd, że próby komplikacji, pewnych zahamowań po prostu zasługują na naszą krytykę. Nie zgadzamy się z tymi utrudnieniami. Apelujemy o ułatwienie, przyspieszenie i systemową ekshumację.

Składamy hołd pamięci wszystkim obrońcom, bowiem to ludobójstwo rozgrywało się na obszarach Wołynia, ale potem innych województw. Były to województwa: lwowskie, tarnopolskie, stanisławowskie itd. Powstawały spontaniczne samoobrony, a więc składamy hołd tym żołnierzom samoobrony, a także Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich, którzy starali się w tych tragicznych momentach bronić ludności poddawanej ludobójczym praktykom.

Wyrażamy także szacunek wszystkim szlachetnym i sprawliwym Ukraińcom, bowiem służba bezpieczeństwa w sposób bezpardonowy rozprawiała się z tymi Ukraińcami, którzy udzielali pomocy, czyli schronienia, bądź ostrzegali o niebezpieczeństwie albo udzielali rzeczywistej, faktycznej pomocy, narażając w ten sposób swoje życie. Oddali życie, ratując Polaków. Uważamy, że taka wzmianka jest bardzo konieczna, bardzo potrzebna w tej uchwale.

Wyrażamy również uznanie i wdzięczność pod adresem wszystkich tych, którzy przechowują pamięć o ofiarach. Mamy tu na uwadze publicystów, pisarzy, artystów i wszystkich tych, którzy promują poprzez swoją działalność zawodową, poprzez swoją twórczość tę problematykę w przestrzeni publicznej. Dzięki nim funkcjonuje przekazywanie pamięci. Wzywamy także uczestników życia publicznego, czyli autorów prac historycznych, publicystów, aby nie ulegali pokusie relatywizowania zbrodni ludobójstwa i zakłamywania historii.

Co jest też bardzo ważne, potwierdzamy niezłomną wolę zgodnego i przyjacielskiego współżycia z narodem ukraińskim, ale prawda historyczna jest warunkiem koniecznym dla równoprawnych i godnych stosunków polsko-ukraińskich. Kończymy tym zawołaniem: Cześć i chwała, pamięć wszystkim ofiarom ludobójstwa na polskich Kresach Wschodnich. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Bardzo dziękuję, panie pośle.

Trzeci do zabrania głosu jestem przewidziany ja. Chciałem powiedzieć tylko dwa słowa o uchwale z druku nr 2678. Moim zdaniem kluczowe jest to, że ona nawiązuje do dotychczasowych uchwał i myśli Sejmu Rzeczypospolitej, jeżeli chodzi o ocenę zbrodni wołyńskiej. Zawiera wszystkie kluczowe elementy, które są konieczne do oceny tej zbrodni, a także te, które wiążą się z tą zbrodnią, a mają znaczenie propedeutyczne, mają znaczenie na przyszłość, czyli odnoszą się do kwestii obowiązku potępienia zbrodni nie tylko ze względu na przeszłość, ale także ze względu na przyszłość. Dziękuję bardzo.

Teraz otwieram debatę ogólną. Zgłosił się pan Krzysztof Bosak. Proszę bardzo, panie marszałku.

Poseł Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Chciałbym zgłosić poprawkę. Tylko teraz pytanie, do której uchwały mam tę poprawkę zgłosić?

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Panie marszałku, może ja wyjaśnię. Teraz jest pierwsze czytanie. Poprawki będą później. Teraz jest taki moment w procedurze – to może jeszcze dla wszystkich, nie tylko dla pana marszałka – to jest pierwsze czytanie w Komisji. Ono polega na tym, że można oczywiście zapowiedzieć poprawkę, jeśli pan chce, natomiast czas na poprawki przyjdzie potem, kiedy ustalimy wiodący dokument. Wtedy będziemy po prostu przechodzili ten tekst akapit po akapicie. Natomiast na tym etapie, jeżeli ktoś chciałby jeszcze ogólnie coś powiedzieć, to jest właśnie ten moment.

Poseł Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Jasne. Dobrze. No to ogólnie: uważam tekst zaproponowany przez pana przewodniczącego, tzn. tę propozycję z druku nr 2678, projekt uchwały w wersji Koalicji Obywatelskiej, za – wbrew temu, co pan przewodniczący powiedział – niewystarczający. To znaczy on zawiera poprawne i prawdziwe sformułowania, natomiast główny problem z tym projektem jest taki, że on się w ogóle nie odnosi wprost do tego, co w tej chwili robią władze ukraińskie. Sformułowanie o krytyce relatywizacji prawdy jest moim zdaniem absolutnie niewystarczające. Mamy do czynienia z przeprowadzeniem właśnie w tej chwili – jednomyślnym lub niemal jednomyślnym – przez parlament ukraiński uchwały o tym panteonie pamięci, w którym wedle wszelkich przewidywań mają się znaleźć inspiratorzy i sprawcy ludobójstwa na Polakach i innych narodowościach. W mojej ocenie w uchwale Sejmu, niezależnie od tego, który druk Komisja uzna za wiodący, powinniśmy wprost odnieść się do tego, co po pierwsze robi prezydent Zelenski, po drugie – co przegłosowała Rada Najwyższa Ukrainy, czyli ich parlament. Jeżeli tego nie zrobimy, to w mojej ocenie będzie to jakiś akt miękkości, dezercji, częściowego przyzwolenia po prostu na to, co oni robią. Uważam, że strona ukraińska w żaden sposób nie liczy się ani z prawdą historyczną, ani z polską wrażliwością. Przegłosowuje sobie, co chce, udziela komunikatów mających się nijak do prawdy historycznej. W związku z tym nie powinniśmy się krygować, tylko powinniśmy wprost wyrazić potępienie dla działań prezydenta Ukrainy i parlamentu ukraińskiego w zakresie państwowego inspirowania i ustanawiania kultu sprawców ludobójstwa na Polakach. To powinno być napisane wprost. I taką poprawkę, niezależnie od tego, który druk będzie złożony, będziemy składać. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Poseł Fritz, poseł Sellin. Pierwszy poseł Fritz. I poseł Dziedziczak.

Poseł Roman Fritz (Konfederacja_KP):

Szanowni panie przewodniczący, Wysoka Komisjo, chciałbym się odnieść do tego wiodącego projektu, czyli prezydialnego, dlatego że zauważyłem w nim kilka błędów natury historyczno-logicznej albo formalnej.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Panie pośle...

Poseł Roman Fritz (Konfederacja_KP):

Ale to jest natury ogólnej. Nie chcę wnosić poprawek, tylko chcę się odnieść.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Wyjaśnię dla posłów, żeby wiedzieli. Na tym etapie to, co poseł Fritz nazwał projektem prezydialnym, to jest prawdopodobnie projekt poprawek. Natomiast w rzeczywistości na tym etapie nie ma projektu prezydialnego. Przyjęliśmy zasadę, że projektem wiodącym będzie projekt złożony przez Polskie Stronnictwo Ludowe i do niego będziemy od strony formalnej zgłaszali poprawki, kiedy przejdziemy już do rozpatrzenia projektów.

Proszę bardzo, przepraszam.

Posel Roman Fritz (Konfederacja_KP):

Tak. Chciałem się odnieść w kilku słowach. Mianowicie błąd formalny. Uczulam na to, dlatego że to przechodzi pomimo wielu mądrych głów tutaj. Jest napisane w nagłówku i potem w pierwszym akapicie: Zbrodnia dokonana przez nacjonalistów ukraińskich w latach II wojny światowej. Otóż nie. To są lata 1939–1947. Lata 1946 i 1947 nie wchodzą w skład czasokresu II wojny światowej, więc trzeba to zdefiniować poprzez konkretne daty. Od 1939 do 1947 – umownie o tym okresie mówimy.

Dalej, operuje się sformułowaniem „zbrodnia wołyńska”, tak jakby to była jakaś dokonana zbrodnia, ktoś kogoś zabił. No nie, panie przewodniczący. To jest ludobójstwo. I to, czego brakuje – ludobójstwo ze szczególnym okrucieństwem. Tak jest określana ta straszliwa tragedia.

Oczywiście mówimy w dużym uproszczeniu również o samym terytorium. Mówimy „ludobójstwo na Wołyniu” czy „zbrodnia wołyńska”, ale to jest oczywiście zbyt zredukowane, dlatego że pan poseł Samborski dokładnie wymienił wszystkie tereny, gdzie te mordy miały miejsce.

Mówi się w tych tekstach, wybiela się... Jest tu pokazane, że dokonano jakiejś tam zbrodni, nie pamiętam teraz, w którym to miejscu, ale nie chcę się odnosić. Po prostu brakuje odniesienia się do współczesności, do relatywizacji tego wszystkiego. Operuje się sformułowaniami, które niekoniecznie są adekwatne do tego, co się wydarzyło w historii. Uczulam, żeby zwrócić na to uwagę: ludobójstwo ze szczególnym okrucieństwem, nie tylko na Wołyniu i lata 1939–1947. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Teraz poseł Sellin, proszę bardzo.

Posel Jarosław Sellin (PiS):

Ja jeszcze właśnie, tak jak pan przewodniczący postuluje, w ramach uwag ogólnych. Skoro od 2016 r., czyli od dziesięciu lat, mamy ustanowiony Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej i wyznaczaliśmy sobie ten dzień na 11 lipca, czyli na dzień krwawej niedzieli, choć wiadomo, że zbrodnie ludobójstwa trwały rzeczywiście od września 1939 grubo do 1947 r., ale taki dzień sobie wyznaczaliśmy – zatem to jest doktryna państwa polskiego, że bronimy tych sformułowań, że to jest zbrodnia ludobójstwa. Skoro od tego czasu, od dziesięciu lat, przyjmujemy okolicznościowe uchwały prawie na każdą rocznicę upamiętniającą tę zbrodnię, a teraz mamy nieokrągłą rocznicę, 83., to moim zdaniem dobrze by było uwzględnić postulaty z naszej uchwały, które przedstawił pan poseł Zieliński, które odnoszą się do aktualnych problemów, które z tym mamy, które wybuchły wskutek prowokacyjnych decyzji prezydenta Ukrainy Zełenskiego dotyczących i nazwania UPA bohaterami, i budowania panteonu narodowego, w którym prawdopodobnie będą też upamiętniane i te nazwiska, i te formacje, które mają ludobójcze dziedzictwo w swojej historii.

Zatem moim zdaniem trudno by było od tego abstrahować. Idąc też za postulatem marszałka Bosaka, uważam, że mamy po prostu dwie dobre propozycje w uchwale, którą pan poseł Zieliński przedstawiał, żeby się odnieść do tego, co się stało na Ukrainie w tej sprawie. Przecież to jest dokładnie w tej sprawie, o której dzisiaj mówimy. Jest tu też odpowiedź pewnej drogi wyjścia. Moim zdaniem to jest długofalowa praca, oczywiście, ale Ukraińcom tę drogę wyjścia trzeba przedstawiać, że: zrezygnujcie z tej tradycji, bo macie lepszą, szlachetniejszą, piękną tradycję walki o wolność i niepodległość, choćby tę z ostatnich lat, ale też inne w poprzednich wiekach.

I ten postulat pełnej współpracy z instytucjami państwa polskiego w sprawie poszukiwań, ekshumacji i upamiętnienia. Bo współpraca jest, ona się zaczęła, ale jest kropelką. Wniosków jest przecież kilkadziesiąt, a zgód jest na cztery czy pięć miejsc.

Zatem moim zdaniem nie można abstrahować od tego, co się teraz dzieje. I w tej uchwale, w nieokrągłą 83. rocznicę, nie można uciec od tego, co się w tej sprawie dzieje na Ukrainie, i trzeba się do tego po prostu w tej uchwale odnieść.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Jeszcze poseł Dziedziczak i marszałek Bosak, i zamykam listę mówców. Proszę bardzo.

Poseł Jan Michał Dziedziczak (PiS):

Ja oczywiście mogę się wypowiedzieć, bez żadnej satysfakcji: a nie mówiłem – jako poseł, który prawie dwadzieścia lat zasiada w parlamencie. Pamiętam, jak w kadencji 2011–2015 była przygotowywana uchwała i posłowie Platformy Obywatelskiej robili wszystko, żeby tego nie nazwać ludobójstwem. Mówiono o znamionach ludobójstwa, uciekano od tego tematu. Tymczasem ja wtedy mówiłem i również dzisiaj mówię: trzeba tę sprawę postawić bardzo mocno, wyjaśnić i zamknąć, również w imię inwestycji w dobre relacje Polski i Ukrainy. Dlatego że po pierwsze relacje trzeba budować na prawdzie. Wtedy próbowano to tuszować, nawet atakując stowarzyszenia kresowe, atakując sformułowanie „ludobójstwo”, co już w ogóle było kuriozum. Obóz „Gazety Wyborczej” te rzeczy robił jeszcze kilkanaście lat temu. Ta sprawa miała być skazana na zapomnienie, ale się nie udało. Nie udało się – i mówię to bez satysfakcji – bo po prostu, jeśli ta sprawa nie będzie zamknięta, przepracowana, to ona będzie rezonować. Nawet jakby była zamieciona pod dywan, to wyjdzie za dziesięć lat, za dwadzieścia lat, za trzydzieści lat.

Kiedy władze Platformy Obywatelskiej i rządu Donalda Tuska z kadencji 2007–2015 walczyły właśnie nawet ze sformułowaniem „ludobójstwo”, to w tym samym czasie na Ukrainie sztucznie inspirowano całą neoideologię UPA. To znaczy z ideologii, która była popularna w środowisku ukraińskim, nie wiem, w 10–15% społeczeństwa, poprzez działania odgórne, edukacyjne Ukraińskiego Instytutu Pamięci Narodowej, działania kolejnych prezydentów powstawały ulice imienia tych ludobójców z UPA, imienia samego UPA, powstawały pomniki, powstawała cała idea, żeby tożsamość niepodległej Ukrainy budować na tej zbrodniczej ideologii. I nie było żadnej reakcji. I nastąpiło to, co nastąpiło przez te piętnaście lat. Zatem niestety mamy tu do czynienia z szeregiem błędów III Rzeczypospolitej w tej sprawie.

Pamiętajmy o jednej rzeczy. Strona ukraińska przedstawia, że kult UPA to jest kult antyrosyjski. Doskonale wiemy, jakie są fakty. Fakty są takie, że UPA wymordowała w ludobójczej polityce, z zimną krwią, od 100 do 200 tys. polskich kobiet, dzieci i cywilnych mężczyzn i jednocześnie zabiła w ramach różnych działań zbrojnych kilka tysięcy funkcjonariuszy NKWD, Armii Czerwonej, armii sowieckiej, krótko mówiąc. A więc 100 do 200 tys. ofiar cywilnych polskich w ramach polityki ludobójstwa i marginalna ilość na tym tle, jeśli chodzi o ofiary sowieckie, ofiary wojenne. Można więc nawet użyć tezy, że na marginesie ludobójstwa walczone również z Sowietami. Tak wyglądała polityka UPA.

I teraz, jeśli my nie będziemy przeciwdziałać temu kultowi, rosnącemu cały czas, systematycznie na Ukrainie, to może być tak, że jeżeli on zostanie głęboko zasiany w społeczeństwie ukraińskim, w nowych pokoleniach ukraińskich, to kto z nas zagwarantuje, że za dwadzieścia lat, inspirowani jeszcze na przykład jakimiś działaniami hybrydowymi z Rosji, ci ludzie nie obrócą się przeciwko Polakom, przeciwko Żydom, czyli przeciwko realnym ofiarom UPA? Jest to szczególnie niebezpieczne i my musimy zrobić wszystko, żeby ten neonazistowski trend na Ukrainie zatrzymać, przeciwdziałać wszelkimi możliwymi metodami, dlatego że jest to niebezpieczne również z punktu widzenia interesu polskiego. Za dwadzieścia, trzydzieści lat może być tak, że wajcha zostanie przesunięta w kierunku prawdziwej działalności UPA i ona będzie na przykład antypolska. Rosjanie na pewno w tym pomogą swoimi działaniami hybrydowymi, propagandowymi. Jest to szczególnie niebezpieczne i musimy zrobić wszystko, żeby temu przeciwdziałać.

Dziękuję prezydentowi Nawrockiemu, który nareszcie wykonał tak zdecydowane działania w tej sprawie. One były bardzo potrzebne, one wywołały szeroki rezonans o ludobójczym, antypolskim charakterze UPA, również o wkładzie w dzieło Holokaustu. O Ukraińskiej Powstańczej Armii mówi teraz cały świat, są materiały w wielu zachodnich redakcjach, prasie. Widziałem bardzo długi materiał właśnie o tej nazistowskiej ideologii UPA.

Nareszcie więc przeciwdziałamy tym wartościom. I też jestem za tym, żebyśmy w tej uchwale napisali, że propagowanie Ukraińskiej Powstańczej Armii jest równoznaczne z wykluczaniem się z cywilizacji europejskiej tych, którzy ją propagują. Jednoznacznie że jakiegokolwiek propagowanie UPA i banderyzmu jest sprzeczne z wartościami europejskimi. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Proszę o zabranie głosu pana marszałka Bosaka.

Posel Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Dziękuję bardzo.

Jeszcze parę drobnych uwag – a może nie drobnych – do tych projektów. Najpierw do projektu Koalicji Obywatelskiej. Chciałbym delikatnie jeszcze pociągnąć wątek frazeologii. Słowo „ludobójstwo” pojawia się tutaj dwukrotnie – w pierwszym zdaniu i w uznanej przez Sejm nazwie dnia upamiętniającego ofiary ludobójstwa. Natomiast konsekwentnie w propozycji pana przewodniczącego, tam gdzie nie było trzeba, używane jest sformułowanie „zbrodnia wołyńska”, a w ostatnim akapicie – „zbrodnie wojenne”. Uważam, że powinniśmy być konsekwentni. Jeżeli państwo polskie swoją uchwałą stwierdziło, że jest to ludobójstwo, to powinniśmy konsekwentnie stosować termin „ludobójstwo”. Natomiast jeżeli pan przewodniczący chce proponować termin „zbrodnia”, to powinniśmy go używać w liczbie mnogiej, bo na ludobójstwo na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej składały się tysiące aktów zbrodni rozłożone na wiele lat. Używanie sformułowania w liczbie pojedynczej „zbrodnia wołyńska” sugeruje, jakby to był jednorazowy akt, co jest po prostu zaciemnianiem historii. To jest pierwsza uwaga.

Druga uwaga dotyczy projektu PSL, w którym pojawia się nieco dziwne sformułowanie w tym akapicie przeciwnym zakłamywaniu historii, a mianowicie jest wyrażone wezwanie: „Sejm RP wzywa uczestników życia publicznego, autorów prac historycznych, publicystów zarówno na Ukrainie, lecz także i w Polsce, by nie ulegali pokusie relatywizowania zbrodni ludobójstwa, zakłamywania historii”. Wydaje mi się, że tego rodzaju symetria, jakoby i na Ukrainie, i w Polsce dochodziło do zakłamywania historii i relatywizowania zbrodni ludobójstwa, to jest wpisywanie się w linię dyplomacji ukraińskiej. Główna linia dyplomacji ukraińskiej polega na tworzeniu fałszywej symetrii. U nas problemy, u was problemy, u nas mordowali, u was mordowali – w sumie to nie ma tematu, bo obie strony robiły to samo.

Jeżeli klub PSL uważa, że ktoś w Polsce relatywizuje zbrodnie ludobójstwa i zakłamuje historię, to bardzo bym prosił, żeby wytłumaczyć, o kogo dokładnie chodzi i dlaczego ten problem jest zdaniem klubu PSL na tyle duży, że Sejm ma specjalnie w tej sprawie przyjąć uchwałę. Ja osobiście nie uważam, że takie zjawisko zachodzi w Polsce, i nie uważam, że to jest temat na uchwałę.

I ostatnia uwaga do obu projektów, bo zarówno w projekcie PSL, czy prezydialnym PSL po przeróbkach, jak i w projekcie oryginalnym Koalicji Obywatelskiej pojawia się takie sformułowanie na sam koniec, że potępienie zbrodni wojennych ciąży na wszystkich, ale szczególnie na politykach wyznających demokratyczny system wartości. To sformułowanie wydaje mi się kłopotliwe. Po pierwsze, nie wynika to z żadnego aktu prawnego, z żadnego konsensusu, nie wynika to z konstytucji. Wydaje mi się, że jednak obowiązek potępienia zbrodni wojennych czy ludobójstwa ciąży na wszystkich. Nie ciąży w sposób szczególny na politykach wyznających demokratyczny system wartości.

Po drugie, moim zdaniem samo sformułowanie o politykach wyznających demokratyczny system wartości jest kłopotliwe, bo taki system wartości w podręcznikach etyki nie jest opisany. Mamy system wartości chrześcijański, możemy mówić o muzułmańskim, możemy mówić być może o jakichś innych, które są opisane w podręcznikach etyki, w religioznawstwie. Natomiast demokracja jest ustrojem politycznym, w którym dyskutujemy ze sobą o tym, jakie prawa przyjąć, jakie instytucje mają realizować jakie działania. Dlatego postuluję, żeby nie zaciemniać tej uchwały sformułowaniem o rzekomych szczególnych obowiązkach polityków wyznających demokratyczny system wartości, bo to jest wychodzenie w ogóle poza temat ustawy i wchodzenie w obszar polemiki ideowo-politycznej i twierdzenie poniekąd fałszywe, że istnieje coś takiego jak demokratyczny system wartości. Istnieją demokratyczne instytucje, istnieje demokratyczny ustrój, który w Polsce mamy i w którym wspólnie pracujemy. Natomiast systemy wartości możemy mieć różne, tak jak może nas dzielić wiara, przekonania, światopogląd – i uważam, że nie powinniśmy tego tym sztucznym sformułowaniem przykrywać. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Proszę państwa, zamykam dyskusję i stwierdzam zakończenie pierwszych czytań. Pozwoliłem sobie, żeby siedział przy mnie pan sekretarz, znany wszystkim, bo dzisiaj są dość trudne procedury, żebyśmy gdyby był jakiś kłopot, w pełni nad tym panowali.

Nie został złożony wniosek o odrzucenie. W związku z tym proponuję wspólne rozpatrzenie projektów. Na podstawie art. 40 ust. 4 regulaminu Sejmu proponuję, aby Komisja wyraziła zgodę na wspólne rozpatrzenie projektów uchwał z druków nr 2646, 2653 i 2678 ze względu na ich wspólną tematykę i dużo punktów stycznych. Czy jest sprzeciw? Poseł Dziedziczak, proszę bardzo.

Posel Jan Michał Dziedziczak (PiS):

Tak. Ja chciałbym zaproponować, aby projektem wiodącym był projekt pana posła Tomasza Zielińskiego, gdyż lepiej oddaje istotę sprawy.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

To będzie za chwilę. Proszę powtórzyć ten wniosek za moment.

Teraz: czy jest sprzeciw do wspólnego rozpatrzenia? Nie ma sprzeciwu. W związku z tym stwierdzam, że Komisja podjęła uchwałę o wspólnym rozpatrzeniu projektów i sporządzeniu z nich sprawozdania.

Proponuję, żeby projektem wiodącym był projekt uchwały z druku nr 2653. I teraz: czy jest sprzeciw? Proszę o zabranie głosu posła Dziedziczaka.

Posel Jan Michał Dziedziczak (PiS):

Tak, jest sprzeciw. Proponuję, aby projektem wiodącym był projekt pełniejszy, zaproponowany przez posła Tomasza Zielińskiego.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Poddam pod głosowanie mój wniosek. On polega na tym, by projektem wiodącym był projekt z druku nr 2653. Proszę o uruchomienie głosowania. Kto jest za? Kto jest przeciw?

Posel Jan Michał Dziedziczak (PiS):

Głosowanie „za”, to jest głosowanie za projektem pana posła przewodniczącego, tak?

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Przepraszam, bo już trwa głosowanie, ale wyjaśnię. Głosowanie „za” oznacza, że jesteśmy za tym, by projektem wiodącym był projekt, który jest opisany w druku nr 2653, zgłoszony przez posła Samborskiego. To nie oznacza głosowania za projektem, tylko to oznacza głosowanie za tym, by ten projekt był podstawą do dalszych prac. Został zgłoszony.

Kto jest za? Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Dziękuję bardzo.

Proszę o ogłoszenie wyniku. Za – 13, przeciw – 10, nikt się nie wstrzymał. Proszę państwa, stwierdzam, że Komisja wybrała projekt z druku nr 2653 jako projekt wiodący.

Chciałbym w takim w miarę spokoju i konsensusie poprowadzić prace, więc otwarcie pytam, bo nie mam teraz kontaktu z wiceprzewodniczącymi: czy jest potrzeba, żeby zrobić teraz na przykład pięć minut przerwy, żeby się kluby zastanowiły nad tekstami? Przechodzimy do rozpatrzenia, tak? Dziękuję bardzo.

W takim razie przechodzimy do rozpatrzenia projektu uchwały. Proszę bardzo.

Posel Adam Dziedzic (PSL-TD):

Panie przewodniczący, wnoszę, żeby procedowano projekt przedstawiony przez klub parlamentarny Polskie Stronnictwo Ludowe, przez posła Samborskiego. Myślę, że będziemy to chyba procedować akapit po akapicie. Dobrze, to w takim razie zgłaszam całość jako poprawkę i bardzo proszę o rozpoczęcie procedowania. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Proszę, żeby treść poprawki, czyli... To jest autopoprawka, czyli będziemy później pracować już na tym projekcie zgłoszonym przez wiceprzewodniczącego Dziedzica. Czy wszyscy mają to dostarczone? Proszę bardzo, jeszcze Biuro Legislacyjne.

Legislator Przemysław Sadłoń:

Dziękuję bardzo. Przemysław Sadłoń, Biuro Legislacyjne.

Z jednym pytaniem, bo nie wiem, czy dobrze zrozumiałem. Pan poseł w tej chwili zgłosił poprawkę, tę, którą wszyscy otrzymaliśmy, tak?

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Pan poseł Dziedzic zgłosił to jako autopoprawkę.

Legislator Przemysław Sadłoń:

Z formalnego punktu widzenia to nie może być autopoprawka. Autopoprawka może być zgłoszona do czasu rozpoczęcia pierwszego czytania projektu. Formalnie więc to nie może być autopoprawka. Natomiast jeżeli państwa intencją jest, aby do projektu, który państwo wybrali jako projekt bazowy – to jest do projektu z druku nr 2653 – wprowadzić pewne modyfikacje, czyli te modyfikacje, które są zawarte w rozdanym materiale, to rozpatrując projekt z druku nr 2653, należy odpowiednie modyfikacje zgłaszać. To znaczy nie jest dopuszczalne, aby przyjąć, że mamy ten projekt i mamy poprawkę, która zostanie przyjęta, i do tej poprawki składać kolejne poprawki. Procedura nie przewiduje instytucji poprawki do poprawki, krótko mówiąc. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Proszę państwa, w takim razie ogłaszam jednak pięć minut przerwy, żebyśmy się do tego przygotowali.

[Po przerwie:]

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Proszę państwa, wznawiam posiedzenie.

Przejdę teraz do rozpatrzenia projektu uchwały. Małe wyjaśnienie, tylko po to, żeby dyskusja nie szła w tych kierunkach, w których nie musi iść mimo jakichś drobnych różnic. Oba projekty mają po jedenaście akapitów. Czasami niektóre akapity są przestawione, więc poprawki będą prawdopodobnie zgłaszane akapit za akapit, co nie znaczy, że jakiejś treści nie ma, ponieważ jakaś treść mogła być na przykład w projekcie wiodącym w drugim akapicie, a przykładowo tutaj jest w trzecim. Czyli tak jak zwykle będę odczytywał akapit po akapicie, będę pytał o akapit po akapicie, ale czasami może być tak, że jakiś fragment jest w innym miejscu. Prosiłbym, żeby nie koncentrować się na tym aspekcie, tylko po prostu przyjąć, że tak jak było ustalone, wszystkie elementy, które były przedmiotem kompromisu – bo nie wszystkie były – w tej chwili znajdują się w uchwale.

Proszę państwa, przygotowałem dla ułatwienia pracy – i pani sekretarz to rozdaje – dokument, de facto spis tych poprawek. To się nazywa: Projekt – poprawki prezydium. I na tym będziemy pracowali.

Teraz, proszę państwa, przystępuję do rozpatrzenia dokumentu. Czy są uwagi do tytułu?

Poseł Adam Dziedzic (PSL-TD):

Tak. Bardzo proszę, żeby przyjąć tytuł: „Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej z dnia... w sprawie uczczenia pamięci ofiar ludobójstwa dokonanego na ziemiach wschodnich II Rzeczypospolitej przez nacjonalistów ukraińskich”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy są inne poprawki? Poseł Terlecki, proszę bardzo.

Poseł Ryszard Terlecki (PiS):

Nie wiadomo, kiedy to się stało i dlaczego wyrzuciliśmy z tytułu okres, w którym te zbrodnie, to ludobójstwo miało miejsce. Tu najważniejszy jest okres 1939–1947, a w projekcie, w którym jest napisane „w latach II wojny światowej”, trzeba by dopisać „i po jej zakończeniu”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Nie wyrzuciliśmy. Jest to w pierwszym...

Poseł Ryszard Terlecki (PiS):

No tak, ale w tytule nie ma.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Panie pośle, sekundę, tylko doprecyzuję. Myślę, że my dwaj akurat w tej sprawie się zrozumiemy. Jest kilka powodów, m.in. fakt, że inna była granica Rzeczypospolitej w 1945 r., a inna w 1947 r. Wydaje mi się, że to jest jakaś propozycja. Jeśli nie będzie państwu pasowało, to można zagłosować przeciw. To jest doprecyzowane w pierwszym akapicie.

Kto z pań i panów posłów... Proszę bardzo, jeszcze jest poprawka.

Poseł Jan Michał Dziedziczak (PiS):

Tak, tak. Ja chciałbym rozwinąć tytuł: „w sprawie uczczenia pamięci ofiar ludobójstwa dokonanego na ziemiach wschodnich II Rzeczypospolitej przez nacjonalistów ukraińskich i przeciwdziałania kultowi jej sprawców”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Proszę państwa, poddam pod głosowanie w pierwszej kolejności poprawkę posła Dziedzica. Jeżeli ona zostanie przyjęta, druga będzie bezprzedmiotowa. Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem poprawki posła Dziedzica, proszę podnieść rękę. Ona brzmi tak, by tytuł uchwały... Została odczytana.

Poseł Jan Michał Dziedziczak (PiS):

Odczytajmy.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Tak, by tytuł uchwały brzmiał: „w sprawie...”. Proszę państwa, to będą trudne głosowania. Kiedy już zarządzam głosowanie, nie z braku życzliwości, tylko dla porządku – a szczególnie mówię to do pana marszałka, który nieraz prowadzi obrady i wie, jak to jest trudne – proszę już nie dopytywać. Jeżeli jest pytanie, proszę je zadać precyzyjnie zawczasu, a później nie, bo nam to utrudnia. Ale tym razem jeszcze odpowiem.

Ona brzmi tak, jak jest napisane w rozdany dokumencie. Mogę to jeszcze raz odczytać, ale robię to tylko teraz, później już w trakcie głosowań nie będę doprecyzowywał: „w sprawie uczczenia pamięci ofiar ludobójstwa dokonanego na ziemiach wschodnich II Rzeczypospolitej przez nacjonalistów ukraińskich”.

Kto z pań i panów posłów jest za tym, żeby przyjąć poprawkę posła Dziedzica? Dziękuję bardzo. Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Zamykam głosowanie.

11 – za, przeciw – 9, nikt się nie wstrzymał. Poprawka została przyjęta.

Przechodzę do akapitu pierwszego.

Poseł Jan Michał Dziedziczak (PiS):

Przepraszam, a co z moją poprawką?

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Jeżeli ta została przyjęta, to druga jest już bezprzedmiotowa.

Poseł Jan Michał Dziedziczak (PiS):

To chciałbym zaproponować, aby to był wniosek mniejszości.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dobrze. Tylko proszę dać na piśmie. Dobrze, panie pośle? Na piśmie.

Przechodzę do akapitu pierwszego. Panie pośle Bliźniuk, błagam, głosowania. Do akapitu pierwszego czy są uwagi? Proszę bardzo.

Poseł Jan Michał Dziedziczak (PiS):

Dziękuję bardzo.

Chciałbym uzupełnić pierwszy akapit następującym zdaniem: „Sprawcy realizowali z premedytacją i niewyobrażalnym okrucieństwem ludobójcze idee antypolonizmu i antysemityzmu”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo. Proszę dać na piśmie tę poprawkę.

Jeszcze poseł Kryj.

Poseł Andrzej Kryj (PiS):

Szanowny panie przewodniczący, ja chciałbym zaproponować poprawkę dotyczącą tego sformułowania, które brzmi: „którzy umierali wobec okrucieństwa sprawców”. Zaproponowałbym,

abyśmy to stwierdzenie „umierali wobec okrucieństwa sprawców” zastąpili słowami: „którzy mordowani byli w okrutny sposób przez oprawców z UPA, z OUN-UPA” itd., czyli żebyśmy to stwierdzenie „umierali wobec okrucieństwa sprawców” zastąpili słowami „mordowani byli w okrutny sposób przez oprawców”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy możemy przyjąć to sformułowanie jako autopoprawkę? Tak czy nie?

Legislator Przemysław Sadłoń:

To znaczy, jeżeli poseł, który zgłasza tę poprawkę, zmodyfikuje odpowiednio swoją poprawkę, uwzględniając sugestię zgłoszoną przez pana posła, to ta poprawka może być docelowo zgłoszona właśnie w takim brzmieniu.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Jasne.

Legislator Przemysław Sadłoń:

Korzystając z tego, że jestem przy głosie, mogę jeszcze jedną kwestię, taką troszkę organizacyjną? Na tyle, na ile zdążyliśmy się zorientować, to te poprawki są kompilacją brzmienia z druku nr 2653 i 2678. My do tamtych druków mieliśmy pewne propozycje korekt językowych. Z racji czasu nie jesteśmy w stanie nanieść ich w tej chwili na poprawki, które zaproponował pan poseł. Jeżeli więc Komisja upoważni Biuro Legislacyjne...

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Tak, upoważni.

Legislator Przemysław Sadłoń:

...do naniesienia odpowiednich korekt redakcyjnych, takich, które nie ingerują w istotę brzmienia poszczególnych akapitów, to myślę, że to usprawni. Natomiast w niektórych miejscach, jeżeli mogę, będziemy jeszcze wywoływać tę kwestię, tam, gdzie nie będziemy mieli pewności, czy redakcja jest na tyle istotna, że będzie ważyła na państwa rozstrzygnięciu. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Jasne.

Proszę państwa, czyli poseł Dziedzic zgłasza, że przyjmuje jako autopoprawkę propozycję posła Kryja.

Poseł Adam Dziedzic (PSL-TD):

Tak, oczywiście.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

W związku z tym przegłosujemy jako pierwszą poprawkę posła Dziedzica z autopoprawką. Jeżeli ona przejdzie, to proponuję, żebyśmy wtedy kolejne zgłaszali już jako wnioski mniejszości, żeby uszanować wszystkie poprawki, a z drugiej strony żeby jakoś uprościć procedurę.

Czy jeszcze jakaś poprawka ze strony marszałka Bosaka?

Poseł Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Ja mam taką poprawkę, którą być może można uznać po prostu za redakcyjną. To jest to, co już wcześniej mówiłem – o tym, żeby nie stosować sformułowania „zbrodnia” w liczbie pojedynczej w odniesieniu do całego procesu, który trwał wiele lat i składał się z wielu tysięcy aktów przemocy. A mianowicie żeby napisać „ofiaram tych zbrodni”, a nie „tej zbrodni”. I na koniec: „uczestniczącym w zbrodniach”, a nie „w zbrodni”. Czyli żeby nie stosować liczby pojedynczej.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Tutaj, nie wiem, może pomoże... Usłyszałem to, co mówił wcześniej pan marszałek. Panowie posłowie, usłyszałem to, co mówił pan marszałek. Proponuję, żebyśmy do tej kwestii upoważnili Biuro Legislacyjne. Ja mam wątpliwość, ale nie rozstrzygajmy tego tutaj, bo to nie jest seminarium naukowe. W polskiej historiografii funkcjonuje najczęściej „zbrodnia wołyńska” jako opis tej zbiorowej zbrodni. Nie wiem, może pomoże w tej sprawie poseł Terlecki. Staralem się, żeby sformułowania... Panowie posłowie, błagam. Staralem się, żeby sformułowania, które są używane, na ile to było możliwe, odpowiadały tradycji polskiej historiografii w tej sprawie.

I stąd się bierze pojęcie „zbrodni wołyńskiej”, ponieważ ono jest najczęściej przyjętym w terminologii polskich instytucji historycznych i w literaturze. I to jest powód.

Posel Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Panie przewodniczący, jedno słowo polemiki. Jeżeli mamy się kierować kryterium popularności, to wydaje mi się, że najczęściej przyjętym słowem jest sformułowanie ogólne, zamykające cały ten proces: „rzeź wołyńska”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

To nie jest kryterium popularności ani poprawności, tylko po prostu szacunek dla polskiej historiografii. Ale możemy to zmienić, jeśli...

Biuro Legislacyjne.

Legislator Przemysław Sadłoń:

To znaczy, panie przewodniczący, jeżeli można, to nie chcielibyśmy brać rozstrzygania akurat tej kwestii na siebie, dobrze? Bo to jest rzecz, co do której państwo musicie się porozumieć. To nie jest kwestia adiustacyjna, tak powiem.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Jeszcze poseł Terlecki, bardziej jako ekspert.

Posel Ryszard Terlecki (PiS):

Oczywiście, bardziej precyzyjne jest „tych zbrodni”. Tu nie ma powodu powoływać się na historiografię, bo w różny sposób jest to opisywane. A „tych zbrodni” jest z pewnością bardziej precyzyjne.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dobra. Poseł Dziędzic przyjął to jako autopoprawkę, jak widzę, bo sobie dopisał.

Czyli tak, poddam pod głosowanie poprawkę posła Dziędzica z dwiema autopoprawkami. Jeżeli ona przejdzie... Słucham, Biuro Legislacyjne.

Legislator Jakub Karczewski:

Jakub Karczewski, Biuro Legislacyjne.

W ramach upoważnienia w tej poprawce proponowalibyśmy przesunięcie przymiotnika „bezbronny”, tak żeby chodziło o bezbronnych mieszkańców, a nie o bezbronne wsie i miasta.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dobrze.

Legislator Jakub Karczewski:

To byłaby pierwsza z tych rzeczy większych. A druga to jest hołd. Hołd można oddać komuś albo czemuś, więc trzeba by wybrać między: „Sejm składa hołd ofiarom” albo „składa hołd pamięci ofiar”. Jedno z tych dwóch. Bo mamy tu w tekście „hołd pamięci ofiarom”. Zatem jedno z tych dwóch trzeba by wybrać.

Posel Adam Dziędzic (PSL-TD):

„Sklada hołd ofiarom”, tak? Dobrze.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dobra. Dziękuję bardzo.

Teraz przystąpię do głosowania. Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem poprawki posła Dziędzica? Proszę podnieść rękę. Oczywiście ona już jest z tymi autopoprawkami. Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Zamykam głosowanie.

Za – 21, nikt przeciw, 1 się wstrzymał. Dziękuję bardzo.

Proszę państwa, przechodzę do drugiego akapitu.

Posel Jan Michał Dziędziczak (PiS):

A przepraszam, a moja poprawka do pierwszego akapitu złożona już na piśmie?

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Ustaliliśmy, że jeżeli jest przyjęta poprawka, czyli jest rozstrzygnięcie – jest bardzo trudno powiedzieć, co idzie dalej, a co mniej – to proponuję, żebyście potem zgłaszali poprawki już jako wnioski mniejszościowe.

Posel Jan Michał Dziedziczak (PiS):

Ale dlaczego nie możemy zagłosować jako Komisja nad brzmieniem?

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dlatego że już rozstrzygnęliśmy inaczej.

Posel Jan Michał Dziedziczak (PiS):

Ale w zupełnie innej sprawie.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

To nie jest w innej sprawie, bo to jest w tej sprawie.

Posel Jan Michał Dziedziczak (PiS):

No jak w tej sprawie, jak sprawcy realizowali z premedytacją, niewyobrażalnym okrucieństwem...

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Jasne, czytał pan to już.

Posel Jan Michał Dziedziczak (PiS):

...ludobójcze idee antypolonizmu i antysemityzmu. Gdzie to zostało uwzględnione w tej drugiej poprawce?

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Może pan chyba zaproponować, żeby to gdzieś dołożyć?

Posel Jan Michał Dziedziczak (PiS):

No właśnie tak, żeby zakończyć pierwszy akapit tym sformułowaniem.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Po przegłosowaniu, tak?

Proszę, Biuro Legislacyjne.

Legislator Przemysław Sadłoń:

To trochę zależy, co jest intencją pana posła. Czy intencją pana posła było, aby uzupełnić pierwszy akapit z druku nr 2653? Jeżeli tak, to rzeczywiście to, co powiedział pan przewodniczący, ta poprawka nadająca brzmienie całemu akapitowi była dalej idąca, bo ona nadała kształt całemu temu elementowi. Natomiast jeżeli intencją pana posła jest dodanie po pierwszym akapicie tego fragmentu, który pan odczytał, to w tym momencie jest to możliwe.

Posel Jan Michał Dziedziczak (PiS):

Właśnie to chciałbym teraz zaproponować. Tak.

Legislator Przemysław Sadłoń:

To trochę zależy od tego, gdzie pan poseł chce umiejscowić tę propozycję, którą zgłasza.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Czyli mam to zakwalifikować jako poprawkę dodatkową do pierwszego akapitu, tak?

Posel Jan Michał Dziedziczak (PiS):

Nie. Poprawkę...

Legislator Przemysław Sadłoń:

Poprawkę po akapicie pierwszym.

Posel Jan Michał Dziedziczak (PiS):

...ustanawiając drugi akapit jednozdaniowy.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

A, OK.

Kto z pań i panów posłów jest za tym, żeby przyjąć dodatkowy drugi akapit po akapicie pierwszym w brzmieniu zaproponowanym przez posła Dziedziczaka? Proszę podnieść rękę. Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Zamykam głosowanie.

Za jest 9, przeciw 10, wstrzymały się 3 osoby. Czyli ta poprawka nie została przyjęta.

Przechodzimy do... Czy wciąż to można zgłosić?

Posel Jan Michał Dziedzic (PiS):

Chciałbym ją zgłosić jako wniosek mniejszości. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Przechodzimy do akapitu drugiego. Poseł Dziedzic.

Posel Adam Dziedzic (PSL-TD):

„Sejm RP składa hołd pamięci obrońcom mordowanych obywateli Rzeczypospolitej, szczególnie żołnierzom Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich oraz członkom organizowanej spontanicznie samoobrony”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy są uwagi do akapitu drugiego? Poseł Bosak, proszę bardzo.

Posel Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Tu znów uwaga redakcyjna, ale wydaje mi się, że powinno być w liczbie mnogiej: „spontanicznie organizowanych samoobron”. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Proszę, Biuro Legislacyjne w tej sprawie.

Posel Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Powiedziałem, że w mojej ocenie powinno być w liczbie mnogiej. To nie była jedna samoobrona, to było bardzo wiele oddolnych ruchów samoobrony. Dziękuję.

Legislator Jakub Karczewski:

To jest kwestia merytoryczna, więc jeżeli było więcej niż jedna organizacja, można dać samoobron.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Nie mówimy tutaj o jednej organizacji. Przepraszam, wchodzę w rolę historyka niepotrzebnie. Nie mówimy o jednej organizacji, tylko o spontanicznych czynach. Przyjmujemy jako autopoprawkę.

Kto z pań i panów posłów... To znaczy rozumiem, że... Czy jest sprzeciw? Nie ma.

Przechodzimy do akapitu trzeciego. Poseł Dziedzic.

Posel Adam Dziedzic (PSL-TD):

„Sejm RP wyraża szacunek i wdzięczność tym wszystkim szlachetnym i sprawiedliwym Ukraińcom, którzy stracili życie, niosąc pomoc okrutnie mordowanym polskim sąsiadom”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Czy są uwagi do trzeciego akapitu? Nie słyszę. Nie ma sprzeciwu? Został przyjęty.

Przechodzimy do czwartego akapitu.

Posel Adam Dziedzic (PSL-TD):

„Sejm Rzeczypospolitej Polskiej podkreśla znaczenie rozpoczętego procesu poszukiwań, ekshumacji i godnego pochówku ofiar zbrodni wołyńskiej, m.in. w Puźnikach, Uglach, Ostrówkach, Woli Ostrowieckiej i Hucie Pieniackiej, oraz prac zaplanowanych w kolejnych miejscach. Prawo do godnej pamięci po ofiarach ówczesnych wydarzeń przysługuje ich rodzinom, a także stanowi element naszej zbiorowej pamięci. Prawo to ma charakter uniwersalny, humanitarny oraz niezależny od uwarunkowań politycznych. Sejm RP wyraża wdzięczność tym, którzy prowadzą prace poszukiwawczo-ekshumacyjne w trudnych warunkach wojennych, kierując się szlachetnym patriotyzmem, zobowiązaniem zachowania pamięci, a także przekonaniem o konieczności wykonywania zakorzenionego w kulturze europejskiej obowiązku pogrzebania zmarłych. Tą uchwałą wołamy z Sejmu RP – serca polskiej demokracji i świątyni prawa – o kontynuowanie ekshumacji i godnych pochówków ofiar zbrodni wołyńskiej”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy są uwagi do tego czwartego akapitu? Po kolei.

Posel Tomasz Zieliński (PiS) – spoza składu Komisji:

Tomasz Zieliński.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Tak, proszę bardzo, panie pośle.

Poseł Tomasz Zieliński (PiS) – spoza składu Komisji:

Panie przewodniczący, proponuję, aby wykreślić ostatnie zdanie i w miejsce tego ostatniego zdania „Tą uchwałą wołamy z Sejmu RP...” wziąć z naszej propozycji taki fragment: „Apelujemy również do władz Ukrainy o pełną współpracę z instytucjami państwa polskiego w zakresie poszukiwania, identyfikacji oraz ekshumacji ofiar ludobójstwa dokonanego przez Ukraińców na Polakach na Wołyniu, w Galicji i Małopolsce Wschodniej oraz o stworzenie warunków umożliwiających godne pochowanie wszystkich znalezionych ofiar”. Mam tę poprawkę na piśmie.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy są inne poprawki? Poseł Bosak, proszę bardzo.

Poseł Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Zgadzam się, że dobrze byłoby skonkretyzować, co chcemy. Natomiast gdyby ta poprawka nie przeszła, to apelowałbym o jakąś autopoprawkę, żeby to ostatnie zdanie przynajmniej trochę uprościć i odpatetyzować, czyli pominąć słowa „serca polskiej demokracji i świątyni prawa”. Moim zdaniem to nadaje jakiś taki...

Poseł Ryszard Terlecki (PiS):

Ironiczny.

Poseł Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Przesadny, lekko grafomański rys temu zdaniu. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Jeszcze były poprawki? Nie ma więcej? Biuro Legislacyjne? Proszę.

Legislator Jakub Karczewski:

Gdyby ta pierwsza poprawka została przyjęta, to proponowalibyśmy taką większą zmianę redakcyjną w ostatnim zdaniu, które by brzmiało: „Tą uchwałą Sejm Rzeczypospolitej Polskiej – serce polskiej demokracji i świątynia prawa – upomina się o kontynuowanie ekshumacji i godnych pochówków ofiar zbrodni wołyńskiej”. To byłaby taka większa zmiana redakcyjna dotycząca zgłoszonej poprawki pana posła.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Jeżeli Biuro Legislacyjne nie wyrazi sprzeciwu, to poddam pod głosowanie – bo wydaje mi się, że ona idzie dalej – poprawkę posła Zielińskiego.

Poseł Tomasz Zieliński (PiS) – spoza składu Komisji:

Panie przewodniczący, drobna uwaga, bo tutaj pan marszałek mi podpowiada, żeby zrezygnować w tym zdaniu z „w Galicji”, bo to jest to samo co Małopolska Wschodnia.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Poddam pod głosowanie poprawkę posła Zielińskiego. Jeśli ona nie przejdzie, to poddam pod głosowanie poprawkę posła Dziedzica.

Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem poprawki posła Zielińskiego? Proszę podnieść rękę (10). Kto jest przeciw? Proszę. Kto jest przeciw? (13) Kto się wstrzymał? (0) Dziękuję bardzo. Zamykam głosowanie.

Poprawka nie uzyskała większości.

Proszę bardzo, panie pośle.

Poseł Tomasz Zieliński (PiS) – spoza składu Komisji:

Zgłaszam ją jako wniosek mniejszości.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Poseł Tomasz Zieliński (PiS) – spoza składu Komisji:

Jednocześnie, panie przewodniczący, po tym akapicie chcę zgłosić dwa nowe akapity.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dobrze. Teraz poprawka posła Dziedzica. Nie Dziedziczaka, Dziedzica.

Kto jest za? To jest według tekstu, który państwo dostali. Otwieram głosowanie. Proszę? Tak, z uwagami Biura Legislacyjnego. Kto jest za? Jeszcze nie otwarłem głosowania. Przepraszam bardzo, panie pośle. Już otwarte. Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Wszyscy zagłosowali? Zamykam głosowanie. Dziękuję bardzo.

Za – 13, przeciw – 1, wstrzymało się 9 posłów. Poprawka przeszła.

Teraz, po czwartym akapicie, dwie poprawki zgłosi poseł Zieliński. Proszę bardzo.

Poseł Tomasz Zieliński (PiS) – spoza składu Komisji:

Tak, najpierw jedną. Proponuję po czwartym akapicie dodać akapit następującej treści: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej żąda od prezydenta Ukrainy zmiany decyzji dotyczącej nadania ważnej jednostce wojskowej nazwy odwołującej się do tradycji Ukraińskiej Powstańczej Armii, której członkowie ponoszą odpowiedzialność za zbrodnie dokonane na ludności polskiej. Sejm wyraża przekonanie, że budowanie współczesnego patriotyzmu powinno opierać się na postaciach i tradycjach nieobciążonych odpowiedzialnością za zbrodnie przeciwko ludności cywilnej”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo. I drugą?

Poseł Tomasz Zieliński (PiS) – spoza składu Komisji:

Czy może... Bo nie chciałbym tego blokować po prostu...

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Po kolei je przegłosuję. Przypomnę.

Poseł Tomasz Zieliński (PiS) – spoza składu Komisji:

Dobrze. Jeśli ta będzie przyjęta, to po akapicie piątym: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zobowiązuje się do natychmiastowego podjęcia prac legislacyjnych zmierzających do jak najszybszego przyjęcia rozwiązań prawnych mających na celu przeciwdziałanie propagowaniu ideologii banderowskiej oraz fałszowaniu historii zbrodni dokonanych na obywatelach II Rzeczypospolitej. W tym celu Sejm uznaje za niezbędne wprowadzenie do polskiego porządku prawnego definicji «kłamstwa wołyńskiego», rozumianego jako publiczne negowanie, usprawiedliwianie oraz rażące zniekształcanie faktu ludobójstwa dokonanego przez OUN-UPA na ludności polskiej”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Teraz poddam pod głosowanie te dwie poprawki w kolejności: pierwsza i druga.

Proszę, kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem poprawki posła Zielińskiego zgłoszonej jako pierwsza? Proszę podnieść rękę. Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Dziękuję bardzo. Zamykam głosowanie.

Za – 11, przeciw – 12. Poprawka nie przeszła. Teraz poddam...

Poseł Tomasz Zieliński (PiS) – spoza składu Komisji:

Zgłaszam tę poprawkę jako wniosek mniejszości, panie przewodniczący.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Proszę włączyć to jako wniosek mniejszości.

Przechodzę do drugiej poprawki posła Zielińskiego. Kto z pań i panów posłów jest za jej przyjęciem? Otwieram głosowanie. Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Czy wszyscy z państwa zagłosowali? Dziękuję bardzo. Zamykam głosowanie.

Za – 10, przeciw – 13, nikt się nie wstrzymał.

Poseł Tomasz Zieliński (PiS) – spoza składu Komisji:

Panie przewodniczący, pragnę zgłosić tę poprawkę jako wniosek mniejszości.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Jako wniosek mniejszości. Proszę o zanotowanie: wniosek mniejszości ze strony posła Zielińskiego.

Przechodzę do akapitu piątego. Udzielam głosu posłowi przewodniczącemu Dziedzicowi.

Posel Adam Dziedzic (PSL-TD):

„Sejm RP wyraża uznanie strażnikom pamięci o ofiarach ludobójstwa. Dotyczy to działaczy społecznych, członków stowarzyszeń kresowych, organizatorów uroczystości rocznicowych, pracowników mediów, artystów, a w szczególności naukowców i badaczy tej problematyki”.
Dziękuję.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy jest sprzeciw? Nie ma. Dziękuję bardzo.

Przechodzimy do akapitu szóstego. Poseł Dziedzic.

Posel Adam Dziedzic (PSL-TD):

„Sejm Rzeczypospolitej Polskiej potępia próby relatywizacji prawdy o zbrodni wołyńskiej. W celu podtrzymywania pamięci o ówczesnych wydarzeniach Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w 2016 roku ustanowił Narodowy Dzień Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonanego przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej, przypadający 11 lipca”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Czy do tej poprawki są uwagi? Czy do tego akapitu są uwagi? Poseł Dziedzic, proszę bardzo.

Posel Jan Michał Dziedzic (PiS):

Chciałbym prosić o dodanie na koniec tego akapitu następującego tekstu: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej z zażenowaniem przyjmuje próby gloryfikowania inspiratorów i sprawców ludobójstwa wołyńskiego. Sejm RP podkreśla, że propagowanie sprawców ludobójstwa wołyńskiego wyklucza propagujących ze wspólnoty wartości cywilizacji europejskiej”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Poseł Kryj, proszę bardzo.

Posel Andrzej Kryj (PiS):

Panie przewodniczący, ja mam takie pytanie. W tym akapicie czytamy: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej potępia próby relatywizacji prawdy o zbrodni wołyńskiej”. Czy nie pasowałoby dodać: „relatywizacji prawdy o zbrodni wołyńskiej przez władze ukraińskie”? Bo to one relatywizują tę zbrodnię. Po naszej stronie takich prób nie ma. My mówimy cały czas prawdę o tej zbrodni, a... No, w większości, powiedzmy. Ale przede wszystkim to ze strony ukraińskiej jest ta relatywizacja, równoważenie zbrodni itd. Tak że zastanówmy się, czy nie pasowałoby o tym wspomnieć.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Poseł Bosak, pan marszałek, proszę bardzo.

Posel Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Tak, ja mam poprawkę, o której mówiłem od samego początku, przygotowaną na koniec, ale ona tu będzie lepiej pasować, więc teraz ją zgłoszę. Jest to w zasadzie poprawka trochę alternatywna do zaproponowanej przez posła Dziedzic, ale zarazem krótsza. Brzmi ona następująco, żeby po tym akapicie, czyli po słowach „przypadający 11 lipca”, dodać słowa: „Jednocześnie Sejm Rzeczypospolitej Polskiej potępia działania władz Ukrainy zmierzające do utrudniania ekshumacji, fałszowania prawdy historycznej i gloryfikowania sprawców ludobójstwa dokonanego na Polakach”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy są jeszcze poprawki? Poddam pod głosowanie pierwszą poprawkę posła Dziedzic, później poprawkę marszałka Bosaka, a następnie poprawkę przewodniczącego Dziedzica.

Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem poprawki zgłoszonej do akapitu szóstego przez posła Dziedzic? Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Dziękuję bardzo. Zamykam głosowanie.

Za – 9, przeciw – 13, 1 osoba się wstrzymała. Poprawka nie uzyskała większości.

Proszę teraz o przegłosowanie poprawki zgłoszonej przez marszałka Bosaka. Kto z pań i panów posłów – otwieram głosowanie – jest za przyjęciem poprawki marszałka Bosaka?

Dziękuję bardzo. Kto jest za? Kto jest przeciw? Pani poseł Kluzik głosuje? Dobrze. Tak, obserwuję państwa. Dziękuję bardzo. Kto się wstrzymał? Zamykam głosowanie.

Za – 11, przeciw – 12, nikt się nie wstrzymał. Poprawka nie uzyskała większości. Dziękuję bardzo.

Teraz akapit siódmy. Proszę o zabranie głosu posła Dziedzica.

Poseł Jan Michał Dziedziczak (PiS):

Zgłaszam moją poprawkę jako wniosek mniejszości.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

A, przepraszam. Poprawka posła Dziedzica do akapitu szóstego.

Poseł Jan Michał Dziedziczak (PiS):

Ja tylko zgłaszam jako wniosek mniejszości.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Jasne. Poseł Dziedziczak zgłasza jako wniosek mniejszości.

Poseł Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Ja także.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Marszałek Bosak też zgłasza swoją poprawkę jako wniosek mniejszości.

A teraz głosujemy poprawkę posła Dziedzica do akapitu szóstego. Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem tej poprawki? Kto się wstrzymał? Przepraszam, kto jest za? Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał? Zamykam głosowanie.

Za – 11, przeciw – 9, wstrzymały się 2 osoby. Poprawka została przyjęta. Dziękuję bardzo.

Akapit siódmy. Zostały już tylko cztery. Proszę bardzo, panie pośle – do pana posła Dziedzica – o zreferowanie.

Poseł Adam Dziedzic (PSL-TD):

„Sejm Rzeczypospolitej Polskiej apeluje, by ten dzień pamięci stanowił sposobność do dodatkowych działań edukacyjnych skierowanych do młodego pokolenia odnoszących się do zbrodni wołyńskiej”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy są uwagi? Marszałek Terlecki.

Poseł Ryszard Terlecki (PiS):

Nie wiem, po co są „dodatkowe”. Proponowałbym skreślić słowo „dodatkowych”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dobrze. Przyjmujemy chyba jako autopoprawkę – tak, panie pośle?

Poseł Adam Dziedzic (PSL-TD):

Tak, oczywiście.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Kto z pań i panów posłów... Rozumiem, że nie ma sprzeciwu z autopoprawką? Poprawka posła Terleckiego polega na skreśleniu słowa „dodatkowych”. To jest autopoprawka przyjęta przez posła Dziedzica. Nie ma sprzeciwu.

Więc przechodzę do akapitu ósmego. Proszę bardzo, panie pośle. Pan poseł Dziedzic.

Poseł Adam Dziedzic (PSL-TD):

Dziękuję.

„Sejm RP wzywa uczestników życia publicznego, autorów prac historycznych i publicystów zarówno na Ukrainie, lecz także i w Polsce, by nie ulegli pokusie relatywizowania zbrodni ludobójstwa i zakłamywania historii, gdyż fałszywa historia jest matką fałszywej polityki, a taka prowadzi do bolesnych powtórek, których mądre narody powinny unikać”. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy są uwagi? Może zacznę od uwag lub poprawek merytorycznych. Zgłosił się poseł marszałek Bosak, a potem udzielił głosu Biuru Legislacyjnemu.

Posel Krzysztof Bosak (Konfederacja):

To ja wracam do tej propozycji, o której już mówiłem, czyli żeby usunąć słowa „zarówno na Ukrainie, lecz także i w Polsce”. Poprawka zachowuje ten sam sens, tzn. wszystkich, którzy fałszują.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Że jak? Jak robimy?

Posel Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Jeszcze raz powtórzę: usunąć słowa „zarówno na Ukrainie, lecz także i w Polsce”.

Posel Adam Dzedzic (PSL-TD):

Oczywiście, tak. Ja jeszcze, jeśli mógłbym, panie przewodniczący.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Proszę bardzo.

Posel Adam Dzedzic (PSL-TD):

To prosiłbym: „publicystów zarówno w” – chyba – „Ukrainie”, bo tak chyba powinno być. Nie, nie. Momencik. Chodzi mi o to, że nie „na”, tylko „w”.

Posel Jan Michał Dzedziczak (PiS):

A ja mam wniosek przeciwny i proponuję pozostawienie sformułowania „na Ukrainie”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Tak, ale jeżeli przyjmujemy jako autopoprawkę propozycję marszałka Bosaka, a taka jest intencja, to wtedy tego problemu już nie mamy.

Nie ma sprzeciwu do tego akapitu.

Akapit dziewiąty. Proszę bardzo.

Legislator Jakub Karczewski:

My jeszcze mamy tu taką większą uwagę redakcyjną. Otóż w przywołanym cytacie jest błąd. To znaczy powinno to brzmieć: „fałszywa historia jest mistrzynią fałszywej polityki”. Chodzi tu o tytuł pracy Józefa Szujskiego z 1877 r.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Legislator Jakub Karczewski:

Czyli nie chodzi o matkę, tylko o mistrzynię. I to jest zasługa kolegów i koleżanek z SPS, którzy to znaleźli.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo. Chwała konserwatystom.

Teraz akapit dziewiąty. Proszę bardzo, panie pośle.

Posel Adam Dzedzic (PSL-TD):

Dziękuję.

„Sejm RP podkreśla także, że obowiązek potępienia zbrodni wojennych ciąży na wszystkich, a szczególnie na politykach wyznających demokratyczny system wartości, i ma charakter uniwersalny”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Są trzy zgłoszenia czy tylko przypadkowe? Poseł Bosak, poseł marszałek Bosak, proszę bardzo.

Posel Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Proponuję usunąć słowa „a szczególnie na politykach wyznających demokratyczny system wartości” i pozostawić, że po prostu na wszystkich i ma charakter uniwersalny. Ten sam sens, a prościej i krócej.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Posel Sellin. Jeżeli poseł Dzedzic przyjmie.

Posel Adam Dziedzic (PSL-TD):

Tak, oczywiście, przyjmie.

Posel Jarosław Sellin (PiS):

Wycofuję się.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Czy są sprzeciwy? Nie ma.

Przechodzę do akapitu dziesiątego. Proszę bardzo, panie pośle. Pan poseł Dziedzic.

Posel Adam Dziedzic (PSL-TD):

Dziękuję.

„Sejm RP potwierdza niezłomną wolę zgodnego i przyjacielskiego współzycia z narodem ukraińskim, którego podstawą powinna być prawda o historii. W związku z tym przypominamy, że równo 25 lat temu, 26 czerwca 2001 roku, podczas wizyty w Ukrainie Jan Paweł II zaapelował we Lwowie o polsko-ukraińskie pojednanie w słowach: «Niech przebaczenie udzielone i uzyskane rozleje się niczym dobroczynny balsam w każdym sercu. Niech dzięki oczyszczeniu pamięci historycznej wszyscy będą gotowi stawiać wyżej to, co jednoczy, niż to, co dzieli, ażeby razem budować przyszłość opartą na wzajemnym szacunku, na braterskiej wspólnotcie, braterskiej współpracy i autentycznej solidarności». Sejm RP, przypominając ówczesne wystąpienie papieża Polaka, podkreśla, że prawda o historii stanowi podstawę wzajemnego wybaczenia, a także strategicznych relacji polsko-ukraińskich obecnie i w przyszłości”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Czy do tego akapitu są uwagi? Poseł Bosak, proszę bardzo.

Posel Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Drobnostka, ale proponuję jednak przed słowami „Jan Paweł II” dodać słowo albo skrót „święty Jan Paweł II”.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Pozostawiam to do...

Posel Adam Dziedzic (PSL-TD):

Tak, oczywiście.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Biuro Legislacyjne ma uwagi.

Posel Adam Dziedzic (PSL-TD):

Ale naprawdę, ja tę poprawkę przyjmuję, więc myślę, że nie ma co dyskutować.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Biuro Legislacyjne?

Legislator Jakub Karczewski:

Jeżeli państwo się zgodzą, to w ramach upoważnienia wykreślilibyśmy słowo „równy”, bo „równy 25 lat temu” to już...

Posel Adam Dziedzic (PSL-TD):

Kilka dni temu minęło. Dziękuję bardzo. Oczywiście.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Zostało to przyjęte jako autopoprawki. Nie ma uwag do dziesiątego akapitu.

Przechodzę do jedenastego akapitu. Proszę bardzo, panie pośle.

Posel Adam Dziedzic (PSL-TD):

„Cześć i wieczna pamięć wszystkim ofiarom zbrodni wołyńskiej”. Dziękuję.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Nie ma zastrzeżeń, są tylko uwagi redakcyjne. Proszę bardzo.

Legislator Jakub Karczewski:

Tutaj też mielibyśmy taką większą uwagę redakcyjną, bo jest: cześć komuś, a pamięć o kimś. Proponowalibyśmy więc, żeby ten ostatni akapit brzmiał: „Cześć wszystkim ofiarom zbrodni wołyńskiej i wieczna o nich pamięć”, jeżeli pan poseł się zgodzi na taką zmianę redakcyjną.

Poseł Adam Dziedziec (PSL-TD):

Dobrze.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękujemy bardzo.

Poseł Dziedziec przyjął poprawki redakcyjne jako swoje, czyli nie ma innych uwag.

Teraz poddam pod głosowanie całość, tak? Z przyjętymi poprawkami. Całość z przyjętymi poprawkami. Czy jest...

Poseł Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Uwaga do ostatniego akapitu, jeśli można jeszcze.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Panowie posłowie. Krzysztof. Prowadzę posiedzenie. Panowie posłowie, zaraz się ktoś pomyli i będą do mnie pretensje. Jeszcze jedno głosowanie, sekundę. Tak, przyjęliśmy.

Poseł Krzysztof Bosak (Konfederacja):

Czy można jeszcze do ostatniego akapitu zgłosić uwagę?

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Nie. Do akapitu już nie. Można zgłosić sprzeciw do całości. Przyjęliśmy ostatni akapit. Teraz procedura jest taka, że można zgłosić sprzeciw do całości. Będziemy głosowali całość. Jeżeli całość przejdzie pierwsze czytanie, to pójdzie do drugiego czytania. Oprócz tego państwo mogą zgłaszać wnioski mniejszości według procedur przewidzianych w Sejmie, tak?

Czy jest sprzeciw? Nie ma sprzeciwu. W związku z tym stwierdzam, że Komisja przyjęła w pierwszym czytaniu projekt łącznie z wszystkimi poprawkami.

Czy coś jeszcze robimy tutaj? Dziękuję bardzo. Jeszcze sprawozdawca.

Poseł Adam Dziedziec (PSL-TD):

Proponuję pana posła Samborskiego jako sprawozdawcę.

Poseł Jan Michał Dziedzic (PiS):

A ja chciałbym zaproponować posła Zielińskiego.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Dziękuję bardzo.

Poddam pod głosowanie. Panie pośle Samborski, czy pan przyjmuje?

Poseł Tadeusz Samborski (PSL-TD):

Jeżeli taka jest wola Komisji, to tak.

Przewodniczący poseł Paweł Kowal (KO):

Proszę państwa, w związku z tym poddam pod głosowanie kandydaturę posła Samborskiego jako pierwszą. Jeśli ona nie przejdzie, to poddam pod głosowanie kandydaturę posła Zielińskiego. Kto z pań i panów posłów jest za przyjęciem kandydatury posła Samborskiego jako sprawozdawcy? Kto jest przeciw? Kto się wstrzymał?

Proszę o ogłoszenie wyników. 13 – za, 7 – przeciw, 1 – wstrzymał się. Pan poseł Samborski został wybrany na sprawozdawcę. Dziękuję. Zamykam posiedzenie.